

Asia: VN/26437/2022

Luonnos sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi vähimmäistietosisällöksi

Asetus

Onko asetuseruonnos selkeä?

Kyllä

Perustelut miksi.

Asetuseruonnos on pääosin selkeä. Vähimmäistietosisältöasetuksen tavoite tukea hyvinvointialueiden ja kuntien vertailukelpoisen tiedon keräämistä on tärkeä ja kannatettava.

Arvionne tietäjärjestelmävaikutuksista.

-

Näkemyksenne, saako asetuksella kerättyä riittävät tiedot.

Määritellessään hyvinvointialueiden väestön hyvinvoinnin ja terveyden ja sosiaali- ja terveydenhuollon tiedon seurannan sekä hyvinvointialueen ja kunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisällön, asetus nojautuu vahvasti olemassa olevaan tietoon, joka suurilta osin on jo julkisesti saatavilla Sotkanetistä. Asetuseruonnos ja sen soveltamisohjeet eivät riittävässä määrin huomioi terveyspoliittisia tavoitteita siirtää painopistettä peruspalveluihin, tukea väestön psykososiaalista hyvinvointia ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Asetuseruonnoksen tietosisällöissä painottuvat fyysinen terveys ja terveyspalvelut. MIELI ry katsoo, että olisi hyvä vielä huomioida, että sosiaalipalveluihin pääsy, jasosiaalipalveluiden saatavuus näkyisi voimakkaammin tietosisällöissä. MIELI ry ehdottaa että tieto palveluiden käyttäjien kokemuksista painotettaisiin ehdotusta vahvemmin ja nostettaisiin tietojohdamisen keskiöön.

Hyvinvointialueen johdamisen vähimmäistieto: ensimmäiset tiedot (2-4 §)

Ovatko nämä asetuksen ensiversioon tulevat hyvinvointialueiden kanssa työstetyt, järjestämistehtävässä hyödynnettävät johdamisen vähimmäistiedot osaltaan riittäviä muodostamaan tarvittavan tietokokonaisuuden? Huomioitavaa on, että tietoja tulee tarkastella itsenäisinä tietoina ja suhteessa toisiinsa sekä suhteessa asetukseen seuraavissa vaiheissa tuleviin vähimmäistietoihin.

Hyvinvointialueiden johtamisen vähimmäistiedot tulee mahdollistaa väestön hyvinvointitarpeisiin vastaamiseen mahdollisimman kattavasti ja tehokkaasti.

Asetusluonnoksessa johtamisen vähimmäistiedoista puuttuvat väestön hyvinvointia ja terveyttä kuvaavat positiiviset mittarit. MIELI ry katsoo, että kokonaiskuvan muodostamiseksi tulisi tarpeiden lisäksi huomioida myös väestön hyvinvointi, voimavarat ja resilienssi.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöillä on merkittävä rooli hyvinvointialueiden asukkaiden hyvinvoinnin tukemisessa ja edistämisessä. Asetusehdotus ei kuitenkaan sisällä indikaattoria, jolla järjestöyhteistyötä voisi seurata tai arvioida. Tieto yhteistyöstä järjestöjen kanssa on olennainen tieto hyvinvointialueen johdolle ja tulisi lisätä asetukseen.

Palvelujen tarvetta lisää myös sosiaalinen epävakaus ja häiriöt yhteisössä, joista kertovat tieto väkivaltarikosten määrästä ja asukkaiden alkoholin käyttö. Tarpeita koskeviin tietoihin tulisi lisätä tieto sosiaalisesta epävakaudesta.

Asetusluonnoksen 3 § puuttuu sosiaalihuollon palvelujen saatavuus ja omakielisten palvelujen saatavuus. Kansallinen mielenterveysstrategia painottaa kielellisten oikeuksien toteutumista palveluissa.

Tunnistaen mm. hyvinvointialueenne järjestelmäkehityksen tilanne ja lähtötiedon laatu, millä aikataululla asetuksen vaatimuksen mukaiset johtamisen vähimmäistiedot ovat tuotettavissa?

-

Ovatko valitut mittarit toteutettavissa 1.1.2024 lähtien?

-

Hyvinvointialueen ja kunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistieto (5-13 §)

Ovatko ensimmäiset valitut mittarit hyvinvointikertomustyön kannalta tarkoituksenmukaiset?

MIELI ry katsoo, että hyvinvointikertomuksen ja suunnitelman mittaristo tulisi kehittää kohti hyvinvoinnin mittaamista. Asetusluonnoksessa painotus on ongelmien ja pahoinvoinnin mittaamisessa, mikä ei tue pyrkimyksiä vahvistaa hyvinvointia ja terveyttä edistävää ja ongelmia ehkäisevää toimintaa hyvinvointialueilla ja kunnissa. Valtaosa hyvinvoinnin tilan vähimmäistietosisällöstä koskee fyysistä terveyttä. Ongelmien suhteen painottuvat terveysongelmat, ja tietosisältöä sosiaalisista ongelmista tulisi vahvistaa.

Hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisältö:

2) Elintavoissa ei ole huomioitu mielenterveyteen vaikuttavia elintapoja, kuten unen määrää, koulukiusaamista tai huumeiden käyttöä. Elintapaosiota tulisi täydentää psykososiaalista hyvinvointia tukevilla tiedoilla.

4) Kohta 4 kattaa otsikostaan ("mielenterveys") huolimatta vain mielenterveyden häiriöiden ja tulisi täydentää tiedolla asukkaiden mielen hyvinvoinnista, joka on saatavilla Finsotessa ja Kouluterveyskyselyssä käytössä olevalla SWEMWBS-mittarilla.

9) Tapaturma- ja väkivaltatietoihin tulee lisätä asukkaiden itsemurhakuolleisuus. Itsemurhat ovat merkittävin kuolinsyy nuorilla aikuisilla.

5-9 § ei mainitse hyvinvointialueen yhteistyötä sote-järjestöjen kanssa, vaikka Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) mukaan hyvinvointialueiden tulee tehdä yhteistyötä järjestöjen kanssa. Hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisältöön tulee sisällyttää järjestöyhteistyön kuvausta. MIELI ry esittää, että 9 § hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisältöä täydennetään tältä osin (vrt 13 § kohta 5).

Kunnan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisältö:

10 §

2) Elintavoissa ei ole huomioitu mielenterveyteen vaikuttavia elintapoja, kuten unen määrää tai huumeiden käyttöä. Elintapaosiota tulisi täydentää psykososiaalista hyvinvointia tukevilla tiedoilla.

4) Kohta 4 kattaa otsikostaan ("mielenterveys") huolimatta vain mielenterveyden häiriöiden ja tulisi täydentää tiedolla asukkaiden mielen hyvinvoinnista, joka on saatavilla Finsotessa ja Kouluterveyskyselyssä käytössä olevalla SWEMWBS-mittarilla.

11 § sisältää ehkäisevän päihdetyön toteutuksen peruskouluissa, mutta ei laajempaa mielenterveyden edistämisen toteutusta peruskouluissa. Ehdotamme mielenterveyden edistämisen lisäämistä.

Hyvinvointialueen johtamisen vähimmäistieto: ensimmäiset tiedot (2-4 §)

Onko luonnos tekniseksi soveltamisohjeeksi selkeä?

-

Perustelut miksi.

-

Onko asetuksen liitteenä oleva tekninen soveltamisohje ja sen liitteet (raportoinnin ja analytiikan käyttötapauskuvaukset, käsitemallit, palveluluokitus) riittäviä tukemaan asetuksen vaatimuksen mukaisia tietosisältöjen muodostamista?

-

Hyvinvointialueen ja kunnan hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman vähimmäistieto (5-13 §)

Onko luonnos tekniseksi soveltamisohjeeksi selkeä?

-

Perustelut miksi

-

Onko asetuksen liitteenä oleva tekninen soveltamisohje ja sen liitteet (indikaattorilistat) riittäviä tukemaan asetuksen vaatimuksen mukaisia tietosisältöjen muodostamista?

-

Muut kommentit

Muut kommentit

-

Wahlbeck Kristian
MIELI Suomen Mielenterveys ry